

Artistiek-creatieve bewerkingen B+S
2de graad A-finaliteit
II-ACB-A

BRUSSEL

D/2021/13.758/090

Versie januari 2022

Disclaimer

Gezien de te grote omvang en gedetailleerdheid van het geheel van de basisvorming en de specifieke vorming zoals bepaald door de Vlaamse regering (eindtermen, specifieke eindtermen, beroepskwalificaties) zal er, in tegenstelling tot het oorspronkelijke opzet van onze leerplannen, veelal onvoldoende ruimte zijn om de leerplandoelen in dit leerplan met voldoende diepgang te realiseren binnen de beschikbare onderwijstijd of voor het schoolbestuur, het lerarenteam of de individuele leraar om eigen inhoudelijke of didactische keuzes te maken.

De leerplannen 2de graad zijn opgesteld onder voorbehoud van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot het verzoekschrift waarmee de vernietiging van dat decreet wordt gevraagd.

Naargelang de samenstelling van de studierichting waarvoor een leerplan geldt, integreren de leerplandoelen eindtermen basisvorming, cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. In de concordantietabel geven we duidelijk aan welke leerplandoelen de eindtermen basisvorming, de cesuurdoelen en/of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie realiseren. De opgenomen cesuurdoelen en de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie werden in overleg met de onderwijsverstrekkers vastgelegd en zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van de curriculumdossiers 2de graad.

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Net zoals in de eerste graad zijn de nieuwe leerplannen van de tweede graad ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool en gaan ze uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialogeschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze** na de tweede graad. Het proces van de studiekeuze eindigt immers niet na de eerste graad. In de tweede graad onderzoeken leerlingen meer gericht waar hun capaciteiten liggen en wat hun talenten zijn. Leerplannen zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. De doelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen die voor een bepaalde studierichting kiezen. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen voor een meer geprofileerde studierichting in de derde graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school [zie disclaimer].

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de tweede graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen binnen een finaliteit en een studierichting. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de tweede graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang tussen vakken binnen studierichtingen en over studierichtingen en finaliteiten. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren specifieke vorming om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialogeschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leeransen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving. Scholen

- zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
  - Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
  - De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

[zie disclaimer]

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen louter een indicatie van de nodige onderwijstijd. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

1.4 Differentiatie

De nieuwe leerplannen bieden volop kansen om gedifferentieerd te werken. Ze laten toe om te differentiëren op verschillende manieren:

- verschillende inhoudelijke keuzes;
- doelen integreren;
- inhouden verbreden door andere contexten aan bod te laten komen;
- verdieping aanbieden;
- in te spelen op verschillen in het abstractievermogen van leerlingen.

Differentiëren is van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen die starten in een studierichting van de tweede graad en voor wie dit leerplan bestemd is, behoren immers wel tot de doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Dikwijls hebben zij reeds een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de eerste graad, de gevolgde basisoptie, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen.

Ook de motivatie van leerlingen is soms sterk verschillend. Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door het aanbieden van meer kennis of vaardigheden leerlingen uit te dagen.

Verschiede leerinhouden aanbieden aan verschillende leerlingen is één vorm van differentiatie. Andere mogelijkheden zijn differentiëren in didactiek, in graad van autonomie en ondersteuning. De ene leerling kan snel zelfstandig werken, de andere heeft intense begeleiding nodig. In de wenken bij de leerplandoelen verwijzen we soms naar differentiatiemogelijkheden. Dat kan door al dan niet ondersteuning of hulpmiddelen aan te bieden in de vorm van voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...

Didactische differentiatie kan ook betrekking hebben op het flexibel aanwenden van de beschikbare leertijd, zoals variëren in tempo van onderwijzen en in leertempo van leerlingen, de ene leerling of leerlingengroep wat meer tijd geven dan de andere om hetzelfde te leren.

Differentiatie kan ook door leerlingen naar verschillende producten te laten toewerken die dan naar gedifferentieerde vormen van evaluatie leiden.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de samenhang met de eerste graad, de samenhang in de tweede graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de **tweede graad**. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar relevant verwijzen we ook naar **samenhang met de eerste graad** en naar specifieke items die reeds in de leerplannen van de eerste graad aan bod kwamen.

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar beroepskwalificaties.

1.6 Tot slot

[zie disclaimer]

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende

vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische begeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang in de tweede graad

2.1.1 Samenhang binnen de studierichting Artistiek-creatieve bewerkingen

Er is een sterke inhoudelijke verwantschap met de rubriek ‘artistiek en creatief’ van het leerplan Maatschappelijke vorming. Dit leerplan biedt voldoende aanzetten voor leren in samenhang.

2.1.2 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

Voor het deel over kunst en cultuur is er een samenhang met artistieke vorming in het leerplan Maatschappelijke vorming.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is bestemd voor de studierichting Artistiek-creatieve bewerkingen.

In de modellessentabel zijn voor dit leerplan 28 graduren voorzien. [zie disclaimer]

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Artistiek-creatieve bewerkingen en het vormingsconcept

Het leerplan Artistiek-creatieve bewerkingen is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan ligt de nadruk op de technische en sociale vorming, maar ook het artistiek-culturele krijgt een plaats. De wegwijzers gastvrijheid, kwetsbaarheid en belofte en duurzaamheid maken er inherent deel van uit.

Technische vorming

Techniek uit zich als een scheppende menselijke drijfveer om materiële omstandigheden voortdurend aan te passen. In overeenstemming met de maatschappelijke noden en menselijke behoeften leren leerlingen om technische systemen op een verantwoorde en nauwkeurige manier te hanteren, realiseren, modificeren of ontwikkelen, vooral voor artistiek-creatieve ontwerpen. Bij het inzetten van technische vaardigheden, met specifieke aandacht voor fijne techniek, krijgen jongeren kansen om te groeien in autonomie en verbondenheid.

Sociale vorming

Door sociale vorming leren leerlingen zichzelf en de ander kennen. Ze worden uitgedaagd om op genereuze wijze met anderen in interactie te treden en zo sociale en relationele vaardigheden te ontwikkelen. Ze leren zich verplaatsen in de ander, ze ontdekken het effect van het eigen gedrag op anderen.

Gastvrijheid

De leerlingen hebben zelf diverse culturele, sociale en religieuze achtergronden. In vakken als ‘Goud en Juwelen’ kan en mag daar niet aan voorbij gegaan worden. Ze krijgen kansen om hun identiteit te ontplooiën en hun wereldbeeld te verruimen. Er wordt meer dan vroeger ingespeeld op de diversiteit binnen de leerlingengroep. Niet enkel gaat de aandacht naar de westerse creaties, ook openstaan voor andere culturele en etnische invloeden is belangrijk.

Kwetsbaarheid en belofte

De leerlingen worden gesteund in het leren leren volgens de eigen mogelijkheden en beperkingen. Sommige leerlingen hebben in deze fase van hun eigen ontwikkeling een eerder laag zelfbeeld. In een sector waar creëren, schoonheid, precisie belangrijk zijn, kan hun eigen sociale omgeving voor onzekerheden zorgen. Daardoor kunnen ze erg kwetsbaar zijn. Kansen worden gegrepen om leerlingen sterker te maken in onze maatschappij met respect voor hun eigenheid.

Duurzaamheid

Leerlingen werken met diverse materialen, met aandacht en een kritische blik op herkomst en bewerking. Dat kan leiden tot meer respect voor materialen en milieu en ook voor het werk van anderen. Toekomstgericht kunnen leerlingen ook meer aandacht besteden aan de recycling en upcycling in het kader van duurzaamheid.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Vaardigheden, materialen en technieken gepast en nauwkeurig inzetten bij artistiek-creatieve opdrachten

Deze artistieke en creatieve studierichting richt zich op verschillende sectoren waar zowel handigheid en goede smaak, zin voor nauwkeurigheid en perfectie als gevoel voor schoonheid en harmonie belangrijk zijn. Die sectoren situeren zich zowel in de wereld van goud en juwelen (en juweelontwerp) als in de wereld van uurwerken, specifiek dan het herstellen van uurwerken.

De leerlingen hebben passie voor fijne techniek.

Kunst en cultuur waarderen en betekenis geven

De leerlingen maken kennis met de belangrijkste kunststromingen en halen er inspiratie uit voor eigen creaties. Een flinke dosis creativiteit en eigen fantasie zijn beslist nodig. Door kunst en cultuur waar te nemen, te leren appreciëren kunnen leerlingen ook betekenis geven aan die kunst- en cultuuruitingen.

Klok herstellen: technische vaardigheden en werkwijzen ontwikkelen

De leerlingen willen heel precies sleutelen aan techniek en aan soms ingewikkelde mechanieken en elektronica. Ze tonen interesse en werken aan bekende horlogemerken of klokken. Veel uurwerken hebben een hoge (gevoels)waarde. Soms zijn het erfstukken of hebben ze veel geld gekost. Om het onderhoud goed uit te voeren zijn ‘vakspecialisten’ nodig. Dat biedt kansen om te werken in de fijnmechanische sector.

Leerlingen repareren, onderhouden en restaureren horloges en klokken, mechanische en elektrische uurwerken. Vintage horloges interesseren hen om die dan ook vakkundig te herstellen en te verkopen. Ook stilstaan bij stijl, herkomst en de waarde van de klok of het horloge kan.

Vakdeskundigheid en creativiteit combineren om een eenvoudig juweel te maken

Mooie dingen maken vraagt om vakmanschap en creativiteit: iets bedenken en dan maken. Als basis leren leerlingen diverse technieken om sieraden te kunnen ontwerpen, bewerken, maken en repareren. Niet

alleen in goud, maar ook in allerlei andere materialen zoals zilver, kunststoffen en natuurlijke materialen. Ze leren verschillende grondstoffen en materialen kennen, verwerken en afwerken tot een mooi juweel.

3.3 Opbouw

Het leerplan is opgebouwd uit drie delen:

- Vaardigheden, materialen en technieken
- Tekenen en creëren
- Kunst en cultuur

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang in de tweede graad

Een aantal doelen uit het leerplan maatschappelijke vorming, deel 'artistiek en creatief', kan je met dit leerplan realiseren. De benadering vanuit creëren, vanuit kunst en cultuur en de verbinding met het artistiek-creatieve kan bij deze leerlingengroep motiverend werken.

3.4.2 Samenhang met de derde graad

Dit leerplan bereidt voor op verschillende studierichtingen in de derde graad. Vooral de doelen derde graad van Goud en juwelen en Uurwerkmaken sluiten aan op de leerplandoelen van dit leerplan. Vaardigheden en technieken worden in de derde graad verder ingeoeffend en ingezet specifiek voor de studierichting.

3.5 Aandachtspunten

Dit leerplan geeft een minimaal aantal lessen weer. Je kan ervoor kiezen om meer uren in te richten. Daarnaast kan je ook zelf een verhouding bepalen tussen de verschillende aspecten van de studierichting en de verschillende componenten van het leerplan. Integratie van en samenhang tussen doelen werkt motiverend en zorgt voor een transfer van de ene competentie naar de andere.

Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt absoluut nodig om degelijke samenhang te brengen tussen praktijk en theorie. Dat betekent dat er voor het specifieke deel van de studierichting geen verdeling is in vakken. Er komt een integratie van tekenen, technologie en praktijk. De leerplandoelen worden zo aangeboden dat de praktijk en de theorie als een geheel ervaren wordt, waardoor de afstemming van de theorie op de praktijk optimaal wordt.

Artistiek-creatieve bewerkingen is een creatieve doe-studierichting die een beroep doet op de verbeelding van de leerlingen. Je laat leerlingen kennismaken met verschillende grondstoffen en materialen, ze leren die verwerken en afwerken tot een eenvoudig juweel. Ze bestuderen de eigenschappen zoals gewicht, dikte, smeltpunt van edelstenen zoals diamant, robijn, smaragd, van metalen zoals goud en zilver, maar ook van hout, glas, rubber, nylon, parels. Met allerlei technieken en gereedschappen leren ze hoe ze die materialen kunnen verwerken (zagen, boren, snijden, vijlen, smelten, solderen ...) en afwerken (polijsten, beschilderen, inbranden, zandstralen, graveren, inpassen ...).

Het kan interessant zijn om te werken met een soort van portfolio of een dossier waarin de projecten die de leerlingen gerealiseerd hebben, gewaardeerd worden. Je wisselt dikwijls in werkvormen en combineert zo veel als mogelijk de theorie en de praktijk. Het is goed om de momenten van theorie kort te houden, maar wel veel te herhalen. Je zorgt ook voor een voortdurende interactie tussen ontwerpen en uitvoeren. Het is belangrijk om steeds een beroep te doen op denken en doen.

Als je leerlingen de band laat ervaren tussen de leerplandoelen die aan bod komen en de realiteit van het toekomstig beroep, werkt dat tegelijkertijd motiverend en oriënterend. Zo kun je de relaties met de bedrijven in de sector verzorgen en die bijvoorbeeld geregeld op school uitnodigen.

In een tweede graad vermijd je beter langdurige opdrachten met steeds terugkomende vaardigheden.

Je laat leerlingen al ontwerpen en eenvoudige juwelen maken. Daarvoor leren ze ook met specifieke tekenprogramma's werken. In de tweede graad gebruiken de leerlingen al enkele technieken. In de derde graad komen alle technieken dan aan bod. Handigheid en goede smaak, zin voor nauwkeurigheid en perfectie, gevoel voor schoonheid en harmonie worden opgebouwd vanuit de tweede naar de derde graad waar die aspecten nog duidelijker naar voren komen.

In de studierichting gaat er ook al aandacht naar uurwerken, zowel het mechanisch type als het kwartsuurwerk. De leerlingen in de tweede graad ontdekken de eerste aspecten van de werking van verschillende types uurwerken. Ook het fijnregelen en het inpassen van vervangonderdelen komt er al aan bod.

Om de beroepsgerichte vorming in de A-finaliteit effectief te realiseren, is het van belang dat leerlingen een aantal generieke competenties verwerven. Zij fungeren als onderbouw van de beroepsgerichte vorming, ze zijn de voorwaarde om die vorming te kunnen realiseren. In sommige gevallen worden die generieke competenties in het leerplan binnen specifieke doelen uitgediept of geconcretiseerd, maar in alle gevallen is het belangrijk dat er je als leraar en lerarenteam oog voor hebt. Je vindt die generieke onderbouwende competenties in leerplandoel 0.

4 Leerplandoelen

Aan specifieke doelen met betrekking tot bijvoorbeeld creëren, ontwerpen, herstellen en voorstellen van sieraden en van juwelen ... werken de leerlingen vooral onder begeleiding van de leraar.

LPD 0 De leerlingen handelen

- **in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures);**
- **kwaliteitsbewust;**
- **economisch en duurzaam;**
- **veilig, ergonomisch en hygiënisch.**

- ✓ Het leerplandoel bouwt verder op een aantal funderende doelen opgenomen in het Gemeenschappelijk Funderend leerplan. Door het doel te realiseren draag je bij tot de realisatie van de volgende doelen van het GFL:
  - LPD 2.1: de leerlingen gedragen zich zorgzaam en respectvol in relaties.
  - LPD 2.3: de leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.
  - LPD 3.3: de leerlingen ontwikkelen een integere en op rechtvaardigheid en duurzaamheid gerichte levensbeschouwing.
  - LPD 3.4: de leerlingen werken aan een rechtvaardige en duurzame samenleving waar plaats is voor iedereen.
  - LPD 5.1: de leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee onderzoeken en vormgeven in de praktijk.
  - LPD 8.3: de leerlingen handelen veilig in de school en respecteren de veiligheidsvoorschriften en procedures.

- LPD 10.1: de leerlingen gaan op een respectvolle manier om met regels en afspraken in de school en in de samenleving.
- LPD 10.2: de leerlingen maken onderbouwde en verantwoorde ethische keuzes.
- ✓ De delen van dit leerplandoel kunnen als onderbouwend doel opgenomen worden in heel wat van de volgende leerplandoelen. Zo uit kwaliteitsbewust handelen zich in zorgvuldig werken, het hebben van aandacht voor details, het controleren van het eigen werk op fouten, het voortdurend reflecteren en zich bijsturen met het oog op het bereiken van de verwachte kwaliteit. Je kan dit zowel op het niveau van het proces als op het eindproduct nastreven.
- ✓ Bij het ergonomisch handelen, kan je bijvoorbeeld aandacht besteden aan de bereikbaarheid en schikking van materiaal en gereedschap ...
- ✓ Je kan bijvoorbeeld wijzen op de herbruikbaarheid van allerlei zaken en de herkomst van de grondstoffen.
- ✓ Bij het werken met machines of specifieke gereedschappen kan je eerst wijzen op de veiligheidsvoorschriften

4.1 Vaardigheden, materialen en technieken

LPD 1 De leerlingen organiseren het eigen leerproces met aandacht voor

- **nauwkeurigheid, orde, netheid en stiptheid;**
- **planning en voorbereiding van de eigen werkzaamheden;**
- **uitvoering van een eenvoudig werkplan.**

- ✓ Je kan leerlingen een logische werkvolgorde van het raderwerk aanleren.

LPD 2 De leerlingen kiezen bouwstenen, technieken en materialen in functie van een opdracht en houden daarbij rekening met de mogelijkheden en beperkingen.

LPD 3 De leerlingen zetten technieken bij eenvoudige figuren of juweelvormen in.

- ✓ Technieken bij eenvoudige figuren of juweelvormen kunnen betrekking hebben op: verspanen, aftekenen, wegen en meten (0,1>0.001), vervormen, solderen en verbinden, driedimensioneel vormgeven.

LPD 4 De leerlingen lezen en interpreteren technische schema's, technische tekeningen en ontwerptekeningen.

- ✓ Hierbij leer je leerlingen bijvoorbeeld een logische werkvolgorde van het raderwerk aan.

LPD 5 De leerlingen beheren en onderhouden het materiaal, materieel en de gereedschappen.

- ✓ Je kan de leerlingen wijzen op het nut van degelijke voorbereidingen tot het boren en toont hen ook het belang van het goed onderhouden van die boren.

LPD 6 De leerlingen gebruiken verschillende materialen en gereedschappen specifiek voor de uurwerkhersteller.

- ✓ Via een praktische weg verkrijgen leerlingen een goed inzicht in de verschillende toepassingsmogelijkheden van de werktuigen bij het boren.
- ✓ Ze verwerven inzicht in de mogelijkheden van de beitel gekoppeld aan optimale werking en veiligheid.
- ✓ Je leert hen aan hoe ze de freesmachine - voor het frezen van raderen voor klokken - kunnen gebruiken.

LPD 7 De leerlingen passen verschillende technieken specifiek voor de uurwerkhersteller toe.

- ✓ Bij het behandelen van het begrip 'draaien' houden leerlingen rekening met de geleidelijke afwerking en de veiligheid.
- ✓ Je besteedt vooral aandacht aan de te volgen stappen bij het draadtappen en -snijden met als doel de juiste uitvoeringen te verkrijgen.
- ✓ De leerlingen leren vaardigheden aan tijdens het draaien met de grote en de kleine draaibank waarbij ze oog hebben voor de juiste draaiopstelling.
- ✓ De leerlingen leren omgaan met temperaturen om bepaalde materialen zachter en terug harder te maken zodat ze beter bewerkt kunnen worden.

LPD 8 De leerlingen gebruiken eenvoudige kantoorsoftware.

4.2 Tekenen en creëren

LPD 9 De leerlingen verwerven via tekenen inzicht in vorm, werking en constructie van een studieobject:

- **geometrische figuren, aslijnen, diagonalen;**
- **axon metrisch of orthografisch perspectief;**
- **eenvoudige vormen ontplooien;**
- **schaal en maataanduiding;**
- **asymmetrie, symmetrie, doorsnedes;**
- **contrast en gradatie, licht en schaduw.**

★ **Technisch tekenen, projectietekenen en schetsen**

- ✓ Dat kan schetsmatig (met de vrije hand), constructief, fotografisch; ...
- ✓ De leerlingen besteden aandacht aan de weergave van bijvoorbeeld licht en schaduw, mat en blinkend, contrasten en gradatie, structuren.
- ✓ Bij perspectief kan je denken aan Cavalier-, di-metrisch, isometrisch ...

LPD 10 De leerlingen tekenen eenvoudige juweelvormen na:

- weergave (edel)metaal;
  - weergave eenvoudige edelstenen.
- ✓ Dat kan schetsmatig (met de vrije hand), constructief, fotografisch.

LPD 11 De leerlingen zetten digitale teken- en productietechnieken in:

- eenvoudige 2D- en 3D-figuren tekenen met een CAD-programma;
  - eenvoudige vormen met een 3D-printer produceren.
- ✓ De leerlingen kunnen hierbij ook vanuit hun verbeelding aanpassen, aanvullen enz.

LPD 12 De leerlingen gebruiken strategieën om het creatieproces te ondersteunen:

- methodes om
  - de eigen bedoeling en het eigen onderwerp aan de vormgeving te koppelen;
  - ideeën en inspiratie te verzamelen.
- gericht vragen over de opdracht stellen met aandacht voor het technisch of creatief proces en de kenmerken van het stuk.

Samenhang algemene vorming: II-MaVo-a LPD A 32

- ✓ In functie van het creatieproces kunnen ze bijvoorbeeld deze methodes gebruiken om
- de eigen bedoeling en het eigen onderwerp aan de vormgeving te koppelen: trial and error, try-out, diverse kunst- en cultuuruitingen waarnemen en interpreteren (verschillen en gelijkenissen in hun interpretatie van bedoeling en onderwerp) ...;
  - ideeën en inspiratie te verzamelen: creaties waarnemen, bestuderen, indrukken verzamelen, objecten verzamelen, noteren, documenteren; het zintuiglijk waarneembare van kunst- en cultuuruitingen analyseren in interactie met de bedoeling en de onderwerpen ervan ...

LPD 13 *De leerlingen werken geconcentreerd en houden vol tot het beoogde resultaat bereikt wordt.

- ✓ Belangrijk daarbij is aandacht te besteden aan bijvoorbeeld:
- fouten ontdekken en aanpakken;
  - slingerlengte bij ontbrekende slinger berekenen;
  - raderwerken onbeschadigd monteren;
  - vakkundig olie aanbrengen.
- Dit vraagt van leerlingen voldoende doorzettingsvermogen.
- ✓ Het leren aanvoelen en ontdekken van werkingsfouten door grondig “stap voor stap” controle uit te voeren (UH).
- ✓ De leerlingen krijgen inzicht in het ontstaan van foutieve ingrijpingen.

LPD 14 De leerlingen verzamelen gericht documentatie in functie van een welomschreven opdracht.

- ✓ Die documentatie kan zowel in digitale als in niet-digitale bronnen gezocht worden.

LPD 15 De leerlingen verwerken de verzamelde documentatie op een persoonlijke manier in een moodboard.

LPD 16 De leerlingen gebruiken de verworven kennis vanuit de beeldende vorming bij een welomschreven opdracht:

- **verhouding onderlinge vormen en lijnen;**
- **concepten;**
- **stileren;**
- **compositie;**
- **algemene kleurenleer: kleuren linken aan edelstenen en metalen gebruikt voor juwelen;**
- **grootheden en eenheden van elektriciteit.**

- ✓ Bij het herstellen van uurwerken kunnen grootheden en eenheden van elektriciteit aan bod komen.

LPD 17 De leerlingen voeren opdrachten via een creatief proces op een nauwkeurige manier uit:

- **tot op 1/10 van een mm werken;**
- **juiste ingrijpingsafstanden tussen raderen op de twee stelplaten bewaken;**
- **spiraalveer herleggen;**
- **aantal tandtallen berekenen;**
- **onderdelen uurwerk/klokken herstellen.**

- ✓ Bij het uitvoeren van een opdracht gaat het over
  - het leren toepassen en inzicht verwerven in de belangrijkheid van de eindafwerking van de verschillende onderdelen (bij een uurwerk);
  - leren inzien van het plaatsen van de juiste ingrijpingsafstanden tussen raderen op de 2 stelplaten;
  - op een nauwkeurige manier beschadigde of afgebroken tanden herstellen, een veerooghaak aanbrengen in een veer van een klok, verschillende soorten bussen in stelplaten en bruggen van klokken aanpassen en plaatsen, een afgebroken veerhaak in een veerton herstellen;
  - op een vakkundige manier een afgebroken tap herstellen.

LPD 18 De leerlingen maken via eenvoudig onderzoek kennis met specifieke normen en vereisten van goud en juwelen of van het herstellen van klokken.

LPD 19 De leerlingen passen 2D- en 3D-compositiemogelijkheden toe, zowel voor functionele als voor creatieve doeleinden binnen goud en juwelen met aandacht voor diepte, volume, schaduw en perspectief.

LPD 20 De leerlingen presenteren verzorgd en met zin voor afwerking.

- ✓ Bij het presenteren van hun werk kunnen de leerlingen de creatieve processen en resultaten zichtbaar maken in de klas, de school en de schoolomgeving.
- ✓ De leerlingen koppelen de eigen bedoeling aan de vormgeving.
- ✓ De leerlingen zijn bereid om een balans te zoeken tussen eigen voorkeuren en die van anderen die er mogelijk mee conflicteren.

4.3 Kunst en cultuur

LPD 21 De leerlingen herkennen verschillende stijperioden binnen de kunstgeschiedenis in functie van

- **presentatie en esthetiek;**
- **soorten juwelen en cultuur.**

LPD 22 * De leerlingen tonen interesse voor elkaars kunst- en cultuuruitingen.

- ✓ Dat kan specifiek vanuit Goud en juwelen of vanuit de sector van uurwerken, maar het kan zeker ook vanuit een bredere blik.

LPD 23 * De leerlingen tonen een positieve grondhouding ten opzichte van kunst en media:

- **brede belangstelling;**
  - **een constructief kritische houding aannemen;**
  - **onbevooroordeeld voor nieuwe ideeën en argumenten openstaan;**
  - **met aandacht voor subjectieve voorkeuren.**
- ✓ De leerlingen zijn leergierig en hebben een open geest. Ze kijken en luisteren onbevooroordeeld, 'open-minded' en ontvankelijk. Ze tonen interesse voor elkaars kunst- en cultuuruitingen. Ze mogen de tijd nemen, ze krijgen de mogelijkheid trager te kijken en te luisteren. Ze stellen zich emotioneel en affectief open voor kunst (juweelkunst). Ze genieten van kunst op een andere wijze dan ze gewoon zijn.
  - ✓ Je begeleidt leerlingen in de ontwikkeling van een eigen culturele identiteit: wie zijn ze, wat zijn hun culturele voorkeuren en hoe kunnen ze die ontwikkelen? Dat cultureel bewustwordingsproces impliceert het ontwikkelen van een eigen culturele interesse, voorkeur, argumentatie. Het is via dat proces van cultuurreflectie dat een persoon zijn eigen unieke culturele identiteit ontwikkelt. Voor de leerlingen is dit een groeiproces waar in de volgende jaren verder op ingezet wordt.
  - ✓ De leerlingen drukken uit hoe kunst- en cultuuruitingen hun gedachten, gevoelens en gedrag kunnen beïnvloeden.

5 Pop-ups

Materialen en gereedschappen specifiek voor de uurwerkhersteller:

- soorten vijlen, tappenvijl;
- meettoestellen tot op 1/100ste van een mm;
- soorten boren;
- beitels: wagenbeitel en handbeitel;
- draadsnijmaterialen bij verschillende soorten metalen;
- ruimers in uurwerkmakerij;
- freesmachine;
- soorten bussen als taplagers bij uurwerkmakerij;
- verschillende soorten oliën en vetten.

Technieken bij eenvoudige figuren of juweelvormen:

Verspanen: eenvoudige figuren of juweelvormen uit metaal verspanen uit plaat metaal (zagen, vijlen, slijpen, boren, frezen, schuren).

- Aftekenen, wegen en meten (0,1>0.001):
  - aftekenen van een tekening op metaal;
  - exacte punten bepalen om te boren of te frezen, bepalen van een middelpunt;
  - juiste maat aflezen met een schuifmaat, meetlat en tiende meter;
  - gebruik van veerpassen, winkelhaak, krasnaald en meetlat, puntslag.
- Vervormen:
  - metaal vervormen met een mal (opdiepen, gleuven ank ...);
  - metaal vervormen met een hamer;
  - draad plooiën met plooitangen naar een tekening of afbeelding;
  - een ring plooiën en smeden.
- Solderen en verbinden: eenvoudige onderdelen solderen (hardsolderen), rivet technieken.
- Driedimensioneel vormgeven: met gips, was, klei of andere materialen juweelvormen vervaardigen.

Technieken specifiek voor de uurwerkhersteller:

- tappen en snijden van draad;
- draaien;
- solderen;
- klinken van onderdelen;
- plaatsen van een bus bij foutieve ingrijpingsafstanden;
- vijlen;
- boren (machinaal en met de hand);
- draadtappen en draadsnijden;
- zaag- en draaitechnieken;
- riveren;
- harder en zachter maken van materialen;
- aanslijpen hulpgereedschappen;
- manipuleren spiraalveren;
- reinigen van klokken via diverse methodes;
- soorten aandrijving, slingerophanging;

- monteren en demonteren van klokken;
- olie aanbrengen.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een lokaal

- met (draagbare) computers waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden zijn;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met werkbanken met aangepaste gereedschappen om te monteren, slijpen, draaien, solderen ...

6.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

De inrichting van de vaklokalen zal de leerlingen inspireren tot een algemene attitude van netheid, zorg en veiligheid.

- Aangepaste computers aangesloten op internet met aangepaste basissoftware en scherm: actueel CAD-pakket, pakket voor eenvoudige kantoorsoftware;
- printer.

6.3 Materiaal waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- Een basispakket om beeldend aan de slag te gaan.

7 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen eindtermen (ET) en doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren. [zie disclaimer]

Leerplandoel	Eindtermen en doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
--------------	---

0	BK 1.1; BK 1.2; BK 1.3; BK 1.4
1	BK 2.1; BK 2.5
2	BK 2.5
3	BK 2.5
4	BK 2.3; BK 2.4
5	BK 2.7
6	BK 2.5
7	BK 2.5
8	BK 2.6
9	--
10	--
11	ET 16.7
12	ET 16.6; ET 16.7; BK 2.2
13	BK 2.1; BK 2.5
14	BK 2.1
15	BK 2.1
16	BK 2.5; ET 16.7
17	BK 2.5
18	BK 2.1; BK 2.5
19	ET 16.7
20	BK 2.5
21	--
22	ET 16.1
23	ET 16.1; ET 16.2; ET 16.5

7.1 Eindtermen

16.1 De leerlingen tonen interesse voor elkaars kunst- en cultuuruitingen.° (attitudinaal)

16.2 De leerlingen lichten hun interesse voor kunst- en cultuuruitingen toe.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Kunst- en cultuuruitingen zoals dans, film, game, graffiti, kledij, landschap, lied
- Culturele persoonlijkheid zoals in keuzes in kledij, muziek, taal
- Unicité van een esthetische ervaring
- Rol van aversie, empathie en respect in wederzijds begrip

*Metacognitieve kennis

- Eigen culturele persoonlijkheid

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

16.5 De leerlingen drukken uit hoe kunst- en cultuuruitingen hun gedachten, gevoelens en gedrag beïnvloeden.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Interactie tussen waarnemingen, gedachten, gevoelens en gedragingen
- De invloed van tijd, ruimte, maatschappelijke positie en persoonskenmerken

*Procedurele kennis

- Toepassen van uitdrukkingwijzen zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

*Metacognitieve kennis

- Eigen gedachten, gevoelens en gedrag

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

16.6 De leerlingen drukken vanuit hun ervaring met creatieprocessen hun waardering uit voor inhoud en vormgeving van kunst- en cultuuruitingen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vormgeving: artistieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de feitenkennis van eindterm 16.7

*Conceptuele kennis

- Criteria om waardering uit te drukken
  - > Vormgeving: artistieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de feitenkennis van eindterm 16.7
  - > Samenhang van vormgeving en inhoud
  - > Unicité van een esthetische ervaring

*Procedurele kennis

- Toepassen van uitdrukkingwijzen zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

*Metacognitieve kennis

- Eigen expressieve ervaring met het creatieproces

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

16.7 De leerlingen creëren artistiek werk vanuit hun verbeelding.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Afhankelijk van de gekozen kunst- en cultuuruitingen terminologie met betrekking tot beeld, muziek, drama, dans of audiovisuele media, apart of gecombineerd

In het geval van

- > Beeld
  - Bouwstenen zoals compositie, kleur, licht, lijn, ruimte, textuur, vorm
  - Technieken: twee- en driedimensioneel zoals boetseren, fotograferen, maquettes maken, met textiel werken, schilderen
  - Materialen zoals klei, licht, papier, recuperatiematerialen, steen, verf
- > Muziek
  - Bouwstenen zoals dynamiek, klankkleur, melodie, ritme, samenklank, structuur, tempo, vorm
  - Technieken zoals body percussion, improvisatie, samenzang
  - Materialen zoals instrumenten, lichaam, stem, voorwerpen
- > Drama
  - Bouwstenen zoals rol, ruimte, structuur, samenspel, tijd
  - Technieken zoals clownerie, figurentheater, improvisatie, mime, teksttheater
  - Materialen zoals decor, geluid, kostuums, lichaam, taal
- > Dans
  - Bouwstenen zoals kracht, ruimte, relatie, tijd
  - Technieken zoals bewegingsreeks, choreografie, dansexpressie, dansimprovisatie
  - Materialen zoals decor, geluid, lichaam, voorwerpen
- > Audiovisuele media
  - Bouwstenen zoals camerabeweging, geluid, kader, licht, montage
  - Technieken zoals montage, opname, sonorisatie
  - Materialen zoals microfoon, montageunit, smartphone

*Conceptuele kennis

- Inhoud: onderwerp en bedoeling
- Artistiek creatieproces
- Elementaire artistieke vaktaal: samenhang, herhaling, contrast, verwachting, verrassing
- Afhankelijk van de gekozen kunst- en cultuuruitingen terminologie met betrekking tot beeld, muziek, drama, dans of audiovisuele media, apart of gecombineerd

In het geval van

- > Beeld
  - Bouwstenen zoals compositie, kleur, licht, lijn, ruimte, textuur, vorm
  - Technieken: twee- en driedimensioneel zoals boetseren, fotograferen, maquettes maken, met textiel werken, schilderen
  - Materialen zoals klei, licht, papier, recuperatiematerialen, steen, verf

- > Muziek
  - Bouwstenen zoals dynamiek, klankkleur, melodie, ritme, samenklank, structuur, tempo, vorm
  - Technieken zoals body percussion, improvisatie, samenzang
  - Materialen zoals instrumenten, lichaam, stem, voorwerpen
- > Drama
  - Bouwstenen zoals rol, ruimte, structuur, samenspel, tijd
  - Technieken zoals clownerie, figurentheater, improvisatie, mime, teksttheater
  - Materialen zoals decor, geluid, kostuums, lichaam, taal
- > Dans
  - Bouwstenen zoals kracht, ruimte, relatie, tijd
  - Technieken zoals bewegingsreeks, choreografie, dansexpressie, dansimprovisatie
  - Materialen zoals decor, geluid, lichaam, voorwerpen
- > Audiovisuele media
  - Bouwstenen zoals camerabeweging, geluid, kader, licht, montage
  - Technieken zoals montage, opname, sonorisatie
  - Materialen zoals microfoon, montageunit, smartphone

*Procedurele kennis

- Selecteren van ideeën zoals bij eigen gedachten en gevoelens stilstaan, artistieke werken bestuderen, indrukken of objecten verzamelen
- Koppelen van de eigen bedoeling aan vormgeving via methodes zoals trial and error, try-out
- Gebruiken van basistechnieken van de gekozen discipline

*Metacognitieve kennis

- Eigen expressieve ervaring met het creatieproces
- Eigen verbeelding

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau creëren

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën, ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

7.2 Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties

1.1 Werken in een teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures)

1.2 Kwaliteitsbewust handelen

1.3 Economisch en duurzaam handelen

1.4 Veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen

2.1 De leerlingen plannen en bereiden de eigen werkzaamheden of activiteiten voor.

2.2 De leerlingen stellen gericht vragen over de opdracht

met aandacht voor:

- kenmerken van het stuk (metaal, vorm ...);
- technisch of creatief proces.

2.3 De leerlingen lezen en interpreteren technische schema's en technische tekeningen.

2.4 De leerlingen lezen en interpreteren ontwerptekeningen.

2.5 De leerlingen voeren een eenvoudig werkplan uit

met aandacht voor

- gepaste technieken;
- geschikt stappenplan.

2.6 De leerlingen gebruiken eenvoudige kantoorsoftware.

2.7 De leerlingen beheren en onderhouden het materiaal, materieel en de gereedschappen.

Inhoud

1	Algemene inleiding	5
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	5
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	5
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.4	Differentiatie	7
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	8
1.6	Tot slot	8
2	Situering	9
2.1	Samenhang in de tweede graad	9
2.1.1	Samenhang binnen de studierichting Artistiek-creatieve bewerkingen.....	9
2.1.2	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	9
2.2	Plaats in de lessentabel.....	9
3	Pedagogisch-didactische duiding	9
3.1	Artistiek-creatieve bewerkingen en het vormingsconcept.....	9
3.2	Krachtlijnen	10
3.3	Opbouw.....	11
3.4	Leerlijnen.....	11
3.4.1	Samenhang in de tweede graad	11
3.4.2	Samenhang met de derde graad.....	11
3.5	Aandachtspunten.....	11
4	Leerplandoelen	12
4.1	Vaardigheden, materialen en technieken.....	13
4.2	Tekenen en creëren	14
4.3	Kunst en cultuur	17
5	Pop-ups	18
6	Basisuitrusting	19
6.1	Infrastructuur	19
6.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	19
6.3	Materiaal waarover elke leerling moet beschikken.....	19
7	Concordantie	19
7.1	Eindtermen.....	20
7.2	Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties	23

